

۱۶۱۸۷۵۹

که گویا و بینا نمود خاک را

ستایش کنم ایزد پاک را

تحلیل نمونه گفتار کودکان

فارسی زبان

با روش امتیاز دهی رشد جمله

نویسنده:

ناهید جلیله ورد

انتشارات ستایش هستی

۱۳۹۷

سرشناسه : جلیله‌وند، ناهید، ۱۳۴۰.

عنوان و نام پدیدآور : تحلیل نمونه گفتار کودکان فارسی زبان با روش امتیازدهی رشد جمله / نویسنده : ناهید جلیله‌وند.

مشخصات نشر : تهران : ستایش هستی : ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۱۲۰ ص

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۳۵-۸۳-۷

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : گفتاردرمانی کودکان

موضوع : Speech therapy for children

موضوع : مهارت های زبانی -- آموزش اصلاحی

موضوع : Language arts -- Remedial teaching

موضوع : اختلالات تکلم در کودکان -- درمان

موضوع : Articulation disorders in children -- treatment

رده بندی کنگر : RJ ۴۹۶/۸ ۱۲۰۲

رده بندی درسی : ۳۷۱/۴۲

شماره کتابشناسی ملی : ۹۸۸۱

تحلیل نمونه گفتار کودکان فارسی زبان با روش امتیازدهی رشد جمله

نویسنده : ناهید جلیله‌وند

ناشر : ستایش هستی

چاپ و صحافی : مؤسسه پگاه

قطع : وزیری

نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۷

شمارگان : ۲۰۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۳۵-۸۳-۷

قیمت : ۱۸۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش : مؤسسه پگاه (۲۲۲۲۳۵۶۶)

واحد انتشارات دانشکده علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی ایران

ارسال به سراسر ایران WWW.MOHSENIBOOK.COM

تاخیر رشد طبیعی گفتار و زبان در کودکان از شایع‌ترین مشکلات و اختلالات در دوران رشد است. بیشترین مراجعین آسیب‌شناسان گفتار و زبان کودکانی هستند که توانایی برقراری ارتباط گفتاری همانند کودکان هم سن خود را ندارند. بیان تک کلمه‌ها ساده‌ترین مرحله شروع زبان بیانی (گفتار) در روند رشد گفتار و زبان طی دوران کودکی است اما برای انتقال پیام و برقراری ارتباط موثر، توانایی بیان تک کلمه کافی نیست. کودکان این مرحله را سریع پشت سر می‌گذارند و برای ارتباط کلامی از ترکیب کلمات استفاده می‌کنند. بیان جمله، حاصل توانایی کودک در ترکیب کلمات است که با افزودن جز آن فعل می‌باشد. تشخیص و تایید تاخیر در جنبه‌های مختلف رشد کودکان، مستلزم کاربرد ابزارها و آزمون‌های تشخیصی مناسب و استاندارد و مورد تایید صاحب‌نظران است. آسیب‌شناسان گفتار و زبان برای تحلیل و بررسی چگونگی بیانی کودک در ساخت جمله نیاز به روش‌ها و آزمون‌های تحلیل گفتار کودک دارند. جمع‌آوری نمونه زبان کودک در هفت‌های مختلف یکی از اقداماتی است که با استفاده از روش‌های رایج در تحلیل زبان، می‌توان چگونگی ترکیب کلمات را، بررسی نمود.

آسیب‌شناسان گفتار و زبان می‌توانند از روش امتزاجی رشد جمله برای تحلیل نمونه زبان کودکان استفاده کنند. با این روش می‌توان نمرات پیشرفت تولید جمله را در کودکان دارای اختلال زبان بیانی که توانایی تولید جمله نداشتند، قبل و بعد درمان مقایسه نمود. علاوه بر این، روش امتزاجی رشد جمله به عنوان یک ابزار اندازه‌گیری که براساس گزارش ویژگی‌های روانسنجی، به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل جمله معرفی شده است، در پژوهش‌های مقایسه‌ای می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد. نمونه‌ای از این مطالعه در فصل بیانی کتاب ارائه شده است.

این کتاب با عنوان «تحلیل نمونه گفتار کودکان فارسی زبان با روش امتزاجی رشد جمله» برگرفته از پایان‌نامه مقطع دکتری تخصصی گفتاردرمانی نویسنده می‌باشد. از اساتید بزرگوار، جناب آقای دکتر کمالی و جناب آقای دکتر مدرسی به پاس راهنمایی‌های ارزنده ایشان به عنوان اساتید راهنما و از سرکار خانم دکتر یلدا کاظمی به عنوان استاد محترم مشاور صمیمانه تشکر می‌کنم.

ناهِید جلیله‌وند

عضو هیئت علمی گروه گفتار درمانی

دانشکده علوم توانبخشی

۸		مقدمه
---	-------	-------

فصل اول: مقدمه ای بر رشد زبان

۱۲		تاریخچه مطالعه رشد زبان
۱۴		تاریخچه مطالعه رشد زبان در کودکان فارسی زبان
۱۶		مراحل رشد زبان
۲۴		نظریه های رشد زبان

فصل دوم: اندازه گیری تحلیل نمونه زبان کودکان

۲۹		مقدمه ای بر اجزای زبان
۳۶		دیدگاههای تحلیل جمله
۳۸		اندازه گیری کمی رشد زبان

فصل سوم: روش امتیاز دهی رشد جمله در زبان فارسی

۵۹		یافته های حاصل از امتیاز دهی جمله در کودکان فارسی زبان
۵۹		کودکان مورد مطالعه
۵۹		جمع آوری نمونه گفتار کودکان مورد مطالعه
۶۲		آمار توصیفی نمونه زبان کودکان
۶۲		میانگین طول گفته
۶۳		میانگین امتیاز رشد جمله
۶۵		آمار زیر مجموعه های دستوری
۶۸		فراوانی جملات ساده و مرکب در نمونه گفتار کودکان
۶۹		رابطه بین جملات ساده و جملات مرکب با امتیاز رشد جمله
۷۰		روایی امتیاز رشد جمله
۷۰		روایی ملاکی
۷۲		روایی سازه
۷۴		پایایی امتیاز رشد جمله
۷۴		همسانی درونی
۷۵		ثبات زمانی
۷۶		تاثیر جنسیت بر امتیاز رشد جمله

۸۴	تأثیر متغیرهای زمینه‌ای بر امتیاز رشد جمله.....
۸۴	بحث پیرامون زیر مجموعه‌های دستوری.....

فصل چهارم: مزیت و کاربرد روش امتیازدهی رشد جمله در ارزیابی های بالینی

۹۴	مقدمه.....
۹۴	امتیاز رشد جمله و نظریه دستور همگانی.....
۹۵	مزیت امتیاز رشد جمله در مقایسه با سایر روشهای موجود ارزیابی نحو در زبان فارسی.....
۹۸	کاربرد روش امتیاز دهی رشد جمله در ارزیابی های بالینی.....
۱۰۶	منابع.....
۱۰۶	منابع فارسی.....
۱۰۸	منابع انگلیسی.....
۱۱۸	واژه‌نامه.....

فرایند اندازه‌گیری رفتارهای ارتباطی، ارزیابی نامیده می‌شود. نتیجه ارزیابی معمولاً تشخیص است که به معنی نظر و تصمیم بالینی در مورد وجود و عدم وجود یک اختلال می‌باشد (شیپلی^۱ و مک آفی^۲، ۲۰۰۴). آسیب‌شناسان گفتار و زبان از اطلاعات ارزیابی به منظور تشخیص، تعیین نیاز برای ارجاع به سایر متخصصان، تعیین نیاز به درمان و موارد دیگر استفاده می‌کنند. هدف نهایی ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان، بدست آوردن نتیجه‌ای در مورد تواناییهای ارتباطی یک شخص است. راهها و روش‌های مختلفی که به این هدف ختم می‌شوند، گوناگون هستند. آزمونهای هنجار- مرجع و آزمونهای ملاک- مرجع از راهها و روشهای معتبر و پایا در ارزیابی داده‌های زبان می‌باشند (شیپلی و مک آفی، ۲۰۰۴).

اونز^۳ دو رویکرد را برای ارزیابی زبان مطرح کرده است: رویکرد روانسنجی^۴ و رویکرد توصیفی^۵ که در حال حاضر استفاده از یک روش تلفیقی، بیش از سایر روشها برای ارزیابی توصیه می‌شود (اونز، ۱۹۹۹). گردآوری اطلاعات مربوط به زبان در کودکان معمولاً به دو طریق، نمونه‌گیری از مکالمه‌ی خودانگیخته یا مشاهده طبیعی و نمونه‌گیری از طریق آزمون ساخته شده، انجام می‌شود. در هریک از این روشها موضوعاتی متناسب با ویژگیهای زبان مورد مطالعه قرار می‌گیرد (اونز، ۲۰۰۱). رایج‌ترین کاربرد هدفمند در تحلیل نمونه‌ی گفتار خودانگیخته، ارزیابی تولید صرف و نحو می‌باشد (پائول^۶، ۲۰۰۷). نمونه‌ی گفتار مراجع در شرایط طبیعی، معتبرترین نمود واقعیت را برای چگونگی کاربرد کلمات و جملات فراهم می‌آورد (پائول، ۲۰۰۷). یافته‌های هاکس^۷ و همکاران (۱۹۸۶) نشان داد که به اعتقاد آسیب‌شناسان گفتار و زبان، نمونه‌گیری زبان، یک روش پایا و مفید به منظور تعیین افراد دارای زبان طبیعی و افراد دارای اختلالات زبان است. در مطالعه کمپ^۸ و کلی^۹ (۱۹۹۷) نیز اکثر درمانگران بر تحلیل نمونه‌ی گفتار به عنوان مهمترین روش ارزیابی صحنه گذاشتند. در ایران نیز کاظمی (۲۰۱۳) مطالعه‌ای را

1 Shipley

2 McAfee

3 Owens

4 psychometric approach

5 descriptive approach

6 Paul

7 Hux

8 Kempt

9 Klee

بر روی گفتاردرمانگران ایرانی انجام داد. ۸۳/۳ درصد از گفتاردرمانگران اظهار داشتند که از نمونه‌گیری زبانی در ارزیابی خود استفاده می‌کنند.

برای ارزیابی کمی زبان جهت تحلیل نمونه‌ی گفتار خودانگیخته و طبیعی، ابزارها و شاخص‌های مختلفی ساخته شده‌اند. قبل از اینکه اهداف مناسب برای درمان تنظیم شود، فراهم آوردن اطلاعات پایه‌ی «توصیف کمی زبان، مفید می‌باشد» (کلی، ۱۹۸۵). وجود اطلاعات هنجار برای اندازه‌گیری پیشرفت، طی مداخله و مقایسه با نتایج درمان ضروری است (کلی، ۱۹۸۵). سه روش رایج در اندازه‌گیری کمی گفتار با استفاده از نمونه‌ی زبان عبارتند از: محاسبه‌ی میانگین طول گفته^۲، امتیاز رشد جمله^۳ و شاخص تولید نحو^۴ (بال^۵ و همکاران، ۲۰۰۸). برخی از مطالعات برای تحلیل نمونه‌ی زبان، روش امتیاز رشد جمله را مناسب معنی نموده‌اند. شاخص امتیاز رشد جمله، یکی از شاخص‌های پرکاربرد بین گفتاردرمانگران انگلیسی زبان در ارزیابی صرف و نحو به شمار می‌رود (هاکس و همکاران، ۱۹۹۳ و کمپ و کلی، ۱۹۹۷). تاکنون در زبان فارسی چنین روش اندازه‌گیری کمی تهیه نشده است. این روش به گفتاردرمانگران کمک می‌کند تا احاطه‌ی دستاوردهای زبانی کودک را تفکیک و بر اساس نمرات حاصل، امتیازات نمونه گفتار کودک را با امتیازات کودکان طبیعی هم سن و سال مقایسه کنند و توانایی و ناتوانیهای صرفی و نحوی گفتار او را شناسایی کنند. نیاز به طول گفته به عنوان یکی از روش‌های اندازه‌گیری کمی در پیشینه مطالعاتی ایران موجود می‌باشد اما روش امتیاز رشد جمله اطلاعات جزئی‌تری از رشد صرفی نحوی^۶ را ارائه می‌کند و در ارزیابی و درمان اختلال زبان، اطلاعات ارزشمندی را فراهم می‌آورد (هاگیز و همکاران، ۱۹۹۲). میانگین طول گفته، شاخص نسبتاً کمی برای اندازه‌گیری رشد دستور است اما واضح نیست که پیچیدگی دستوری را با چه میزان از طول جمله منعکس می‌کند (هیلمن

1 database

2 mean length of utterance

3 developmentl sentence score

4 index of productive syntax

5 Ball

6 morphosyntactic

و همکاران ۲۰۱۰). گزارش هاگس و همکاران (۱۹۹۳) و کمپ و کلی (۱۹۹۷) حاکی از آن است که امتیاز رشد جمله، پرکاربردترین ابزار مورد استفاده‌ی درمانگران جهت تحلیل نمونه‌ی زبان است.

مستندات کافی در خصوص روند رشد قواعد صرف و نحو در گفتار کودکان فارسی زبان موجود نمی‌باشد. محاسبه امتیاز رشد جمله برای کودکان طبیعی می‌تواند اطلاعات جدید درباره الگوی رشد قواعد صرفی و نحوی در کودکان فارسی‌زبان ارائه نماید. دستیابی به الگوی رشد صرف و نحو در گفتار کودکان فارسی‌زبان کمک می‌کند تا به واکل‌های زبان درمانی توسط گفتاردرمانگران نیز طراحی شود. هدف از انتشار این کتاب معرفی روش امتیاز رشد جمله برای آسیب شناسان گفتار و زبان است که برای کودکان ۲/۵ تا ۵/۵ ساله‌ی فارسی زبان ساخته شده است.